

Táta měl na rozdíl od mámy divadlo jako cíl. Oč byla jeho cesta k herectví složitější, o to byla herecká kariéra kratší. Do snů a plánů zasáhly nejprve nástup fašismu a druhá světová válka, kdy kvůli židovskému původu nesměl koncem třicátých let ani chodit do školy, natož někde veřejně hrát. Až neuvěřitelně se ale mohl plně věnovat divadlu v přestupní stanici do vyhlazovacích koncentračních táborů, v Terezíně, kam byl z Plzně transportován se svou mámou Serafinou 18. ledna 1942.

Měli štěstí, že tátův starší bratr Honza byl už v předchozím, vůbec prvním transportu do Terezína, památném Ak I, v němž bylo 24. listopadu 1941 posláno 342 mladých mužů budovat terezínské ghetto. Jejich povolávací rozkaz obsahoval celou řadu příslibů, od naprosto lživých, jak budou moci jezdit o víkendech domů, až po alespoň částečně dodržovaný a přínosný, že spolu se všemi rodinnými příslušníky nebudou posláni do dalších lágrů. Táta tak díky tomu v Terezíně recitoval a hrál téměř dva roky, než byl slib porušen a všichni tři „šli“ do Osvětimi a ještě dál. Této části jeho života se věnuji v kapitole *Sbohem, civilizace*, kde uvádím i tátovy vlastní vzpomínky. S potěšením tu ale ocituji pár řádek Dr. Petra Riesela z jeho sborníku dopisů a vzpomínek *Protestuji* (2012):

„Jednou máma přivedla nějakého staršího kluka, který seděl osamocen na chodníku. Ukázalo se, že to byl syn židovských známých mých rodičů, který přišel o oba rodiče, a tedy i možnost bydlení. Máma ho vzala k nám domů. To bylo oživení. Ten kluk byl téměř dospělý a v průběhu let dělal zkoušky na školu v Praze. Chtěl být hercem. Dodnes si pamatuji, jak se učil zpaměti Nezvalovu báseň ‚Edison‘ a básně ze sbírky *Splav* od Fráni Šrámka. Chodil po pokojí a recitoval, já jsem poslouchal a byl jako u vytržení.“

Ten kluk byl můj jedenadvacetiletý zubožený táta, který seděl na chodníku proto, že neměl ani kam jít, ani sílu vstát. Vrátil se do Plzně po všech lágrech a pochodu smrti v hrozném stavu, v jejich bytě bydlel někdo jiný a nepustili ho ani dovnitř. Kromě svých berlí neměl nic, a co hůře, zřejmě ani nikoho, kdo by byl přežil. Petrova máma Irena, „teta Rieselová“, jak jsem ji znal z vyprávění, tátů zvedla, vzala k sobě a žil s ní a jejími syny Petrem a Honzou dalšího půl roku jako vlastní.

S Petrem zůstali celoživotními kamarády, a když už byl táta koncem roku 1990 smrtelně nemocný, jel se za ním rozloučit do Vlašimi, kde Petr žil. Všechny básně mu tam zpaměti poznovu odrecitoval.

E. F. Burian skončil po svém zatčení v dubnu 1941 také v Terezíně, ale jako politický vězeň v separátní Malé pevnosti, nikoli v ghettu. I on tam v strašných podmínkách recitoval, památně v předvečer 1. máje Máchův *Máj*, než byl transportován do koncentráků Dachau a Neuengamme. S tátou se tak poprvé setkali až po válce, kterou oba přežili doslova zázrakem.

„Když se poprvé zjevil na zkoušce, jako by přišel z jiného světa,“ vzpomínala ráda máma na první moment, kdy tátů v prosinci 1945 představil E. F. Burian jako nového eléva ve své poválečné herecké škole pod jménem *Studio 46*.

„Vypadal tak exoticky, uhrančivě, měl v sobě tolik smutku, něhy, ale i nepřístupnosti, až jakoby arogance, a mohla jsem na něm oči nechat.“

Táta k mámě nepřístupný nebyl, a nejenže spolu hráli celkem v sedmi představeních, ale začali spolu takřka okamžitě chodit.

Táta se zotavoval z válečného utrpení, E. F. Burian ho aktivně podporoval ve vysněné herecké dráze a obsadil ho během pár let do menších rolí v jednácti hrách.

Na fotografii vlevo je táta 24. ledna 1946 ve slavné Burianově inscenaci *Žebrácké opery* autorů Bertolta Brechta a Kurta Weilla.